

იოსებ არჩვაძე

ეკონომიკის დოქტორი, ქუთაისის უნივერსიტეტის პროფესორი

საქართველოს მოსახლეობის ეთნიკური და კონფესიური სტრუქტურა XXI საუკუნის დასაწყისში

საქართველოს მოსახლეობის ეთნიკური და კონფესიური სტრუქტურა XXI საუკუნის დასაწყისში

ყოველი ქვეყნის განვითარების დინამიზმზე, მის ეკონომიკურ პოლიტიკაზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს დემოგრაფიული ფაქტორი - მოსახლეობის რიცხოვნობა, ასაკობრივი სტრუქტურა, ბუნებრივი და მექანიკური მოძრაობა. აღნიშნულის გარდა სულ უფრო მზარდი მნიშვნელობა ენიჭება მოსახლეობის ეთნიკურ და კონფესიურ სტრუქტურასაც და, შესაბამისად, აღნიშნულ ფაქტორთა სტატისტიკურ შესწავლას.

მიუხედავად აქტუალობისა და საკმაოდ მაღალი კორელაციისა ადამიანთა ეთნიკურ და კონფესიურ კუთვნილებათა შორის, ამ ორი ფაქტორის სტატისტიკურ შესწავლას განსხვავებული ბედი „ერგოთ“. - სტატისტიკა ჩამოყალიბდა და განვითარდა უპირველეს ყოვლისა დემოგრაფიულ მეცნიერებად. აღნიშნულის გამო მსოფლიოს თითქმის ყველა ქვეყანას მოეპოვება მეტ-ნაკლებად სრულყოფილი ინფორმაცია მოსახლეობის ეროვნულ-ეთნიკური კუთვნილების თაობაზე, რასაც ვერ ვიტყვით მოსახლეობის კონფესიურ სტრუქტურაზე. საკითხის უაღრესად მაღალი მგრძობელობის (სენსიტიურობის) გამო ინფორმაციის მოპოვება მოსახლეობის განაწილებაზე რელიგიური ნიშნით შესაძლებელია მხოლოდ დემოკრატიულ, მაღალი სამოქალაქო კულტურისა და შეგნების, ტოლერანტულ საზოგადოებაში.

საქართველოში რელიგიური აღმსარებლობის, სინდისის თავისუფლება კონსტიტუციით გარანტირებული ერთერთი ფუნდამენტური უფლებაა. კანონის წინაშე თანასწორობა რელიგიური ნიშნის პიროვნების კუთვნილების მიუხედავად, დაფიქსირებულია საქართველოს კონსტიტუციაში (მუხლი 14), ისევე როგორც სინდისის, რწმენისა და აღმსარებლობის თავისუფლება (მუხლი 19). ამასთან, საკითხის უაღრესად სენსიტიურობის გამო ინფორმაციის მოპოვება ცალკეული პიროვნების რელიგიური აღმსარებლობის შესახებ საკმაოდ რთულია. ამისათვის, სულ ცოტა, უნდა არსებობდეს ინტერვიუერის თანხმობა, მისი კეთილი ნება. ეს კი მიიღწევა სწორედ სამოქალაქო საზოგადოებაში, სადაც მოქალაქეებს ძვალსა და რბილში აქვთ გამჯდარი იმის განცდა, რომ ისინი თანასწორნი არიან კანონის წინაშე, ხოლო კუთვნილება ამა თუ იმ ეთნოსისა თუ კონფესიისადმი არ წარმოადგენს მათი რაიმენაირი დისკრიმინაციის საფუძველს.

მეორე მხრივ, იძულებით, პიროვნების ნების საწინააღმდეგოდ, მისი კონფესიური კუთვნილების თაობაზე ინფორმაციის მოპოვებას კრძალავს თავად საქართველოს კონსტიტუცია (მუხლი 19, პ. 2). შესაბამისად, ქვეყნის მოსახლეობის კონფესიული განფენილობის, კუთვნილების რაოდენობრივი განსაზღვრის შესაძლებლობა საკმაოდ შეზღუდულია და თანამედროვე პირობებში შესაძლებელია მხოლოდ შემდეგი ორი გზით:

- 1. ექსპერტულად - პიროვნების ამა თუ იმ კონფესიისადმი მექანიკური მიკუთვნებით, ძირითა-

დად მისი ეროვნული იდენტობის მიხედვით. ეს გზა საკმარისი სიზუსტით ვერ იძლევა მოცემული კონფესიის მიმდევართა დადგენის შესაძლებლობას. - არ ითვალისწინებს, რომ მოცემული ეთნოსის წარმომადგენლები შეიძლება იყვნენ ათეისტები ან სხვა რელიგიის მიმდევრები. ამის მკაფიო მაგალითია ქართველები, რომელთაგან თითქმის 200 ათასი (მთელი მოსახლეობის 5 პროცენტზე მეტი) - არაა მართლმადიდებელი.

2. მოსახლეობის 2002 წლის საყოველთაო აღწერის მასალები, რომელიც ისტორიაში შევიდა არა მარტო როგორც დამოუკიდებელ საქართველოში მოსახლეობის პირველი საყოველთაო აღწერა, არამედ იმითაც, რომ ამ დროს პირველად რუსეთის იმპერიის შემდგომოდნულ პერიოდში (და ჯერჯერობით, ერთადერთხელ) მოხერხდა საქართველოს მოსახლეობის სტრუქტურირება კონფესიური ნიშნით.

იმის გათვალისწინებით, რომ მოსახლეობა სულ უფრო მაღალმობილური ხდება, ინფორმაციის მოპოვება არა თუ მის აღმსარებლობით სტრუქტურაზე, არამედ ბუნებრივ და მექანიკურ მოძრაობაზე, რთულად განხორციელებად და რესურსტევად ამოცანად რჩება.

საბჭოთა კავშირი ათეისტური სახელმწიფო იყო და მიუხედავად იმისა, რომ კონსტიტუციაში ლაპარაკი იყო კანონის წინაშე ყველა რელიგიის წარმომადგენლის თანასწორობაზე (სსრკ 1977 წლის კონსტიტუცია, მუხლი 34), აგრეთვე სინდისის თავისუფლებაზე და მორწმუნეთათვის ხელი შეშლის აკრძალვაზე (მუხლი 52), რეალურად ღიად გამოხატული რწმენის ნიშნები (საკულტო დაწესებულებებში სიარული, წირვა-ლოცვებსა და ლიტურგიებში მონაწილეობა, ნათლობა და ა.შ.) ნებისმიერი ადამიანისთვის ფაქტობრივად წარმოადგენდა მისი კარიერული წინსვლის სერიოზულ, ხშირად კი გადამწყვეტ ხელშემშლელ ფაქტორს. ამიტომ რელიგიური, კონფესიური კუთვნილების გამოხატვა, „დემონსტრირება“ ხდებოდა თითქმის ნახევრადარაღეგალურად. აღნიშნულის გამო რაიმე სარწმუნო ინფორმაცია საბჭოთა პერიოდში მოსახლეობისა და მისი ცალკეული სოციალური თუ ეთნიკური ჯგუფების კონფესიური კუთვნილების შესახებ შესაძლებელია მხოლოდ მათი **ეროვნული ნიშნით ამა თუ იმ აღმსარებლობისადმი მექანიკური მიკუთვნებით.** მაგალითად, ქართველები - მართლმადიდებლები, აზერბაიჯანელები - მაჰმადიანები და ა.შ. თუმცა აღნიშნული პრინციპი რომ მაღალი დონის ცდომილების მატარებელია, ამაზე უკვე ითქვა.

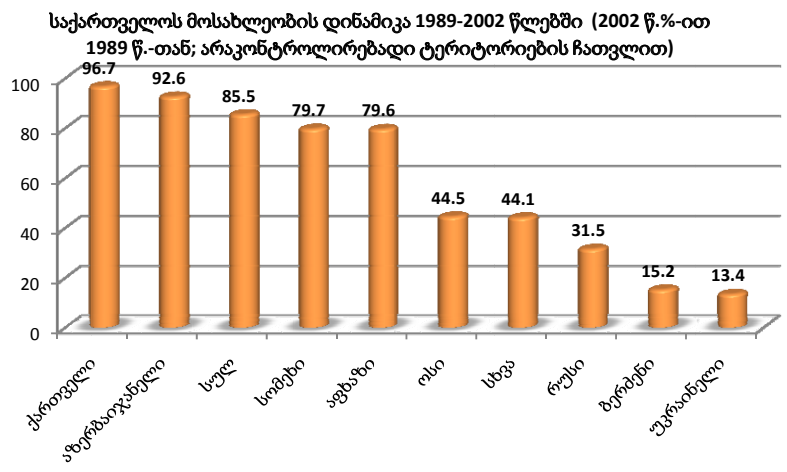
საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ რელიგიურმა, კონფესიურმა კუთვნილებამ გამოხატვის დეკლარირებულიდან აბსოლუტურ კატეგორიაში გადაინაცვლა. თუმცა, სენსიტიურობიდან გამომდინარე, ხშირად ადამიანები ამა თუ იმ რელიგიისადმი საკუთარ კუთვნილებას გამოხატავენ თავიანთი წინაპრების, მშობლების რელიგიური აღმსარებლობის, ტრადიციების მიხედვით და არა უშუალოდ საკუთარი რწმენის ან მკაფიო პოზიციის გამო.

საქართველო, მიუხედავად იმისა, რომ მართლმადიდებელი სახელმწიფოა, ყოველთვის ხაზგასმით ტოლერანტული იყო სხვა კონფესიებისა და ეთნიკური წარმომადგენლების მიმართ. საქართველოში, საუკუნეების განმავლობაში, მართლმადიდებლების გვერდით ცხოვრობდნენ და ცხოვრობენ მაჰმადიანები, იუდეველები, კათოლიკენი, სხვა რელიგიის წარმომადგენლები. ისტორიას არ ახსოვს საქართველოში ადამიანების დევნა და შევიწროება მათი კონფესიური კუთვნილების მიხედვით. ამიტომაც უადრესად დიდი და მნიშვნელოვანია არაქართველი მოსახლეობისა და არამართლმადიდებელი კონფესიების წარმომადგენლების წვლილი საქართველოს ისტორიასა და კულტურაში. ამასთან, არ შეიძლება არ აღინიშნოს, რომ **საბჭოთა კავშირის**

დაშლამ საქართველოში კონფესიურზე მეტად მოსახლეობის ეროვნული სტრუქტურის ცვლილებაზე მოახდინა გავლენა. - სსრკ-ის დაშლას თან მოჰყვა მასობრივი ეთნიკური მიგრაცია. კერძოდ, თავიანთ ისტორიულ სამშობლოს დაუბრუნდა საქართველოში მცხოვრები რუსების, უკრაინელების, ბერძნებისა და ებრაელების მნიშვნელოვანი, ხოლო აზერბაიჯანელებისა და სომხების - საგრძნობი ნაწილი. სსრკ-ის დაშლის შემდეგ ჩატარებული აღწერით, 2002 წელს 1989 წელთან შედარებით საქართველოში უკრაინელების რაოდენობა შემცირდა 7.5-ჯერ, ებრაელებისა და ბერძნებისა - 6.6-6.6-ჯერ თითოეულის, რუსების რაოდენობა - 5-ჯერ, სომხების - 43 პროცენტით, აზერბაიჯანელების - 7 პროცენტით.

ამავე დროს, ეთნიკური მიგრაციის გარდა საქართველოს მიერ დამოუკიდებლობის მოპოვებისა და ქვეყანაში განვითარებული დრამატული მოვლენების ფონზე ქვეყნის მოსახლეობის შემცირებაში თავისი „წვლილი“ შეიტანა შრომითმა მიგრაციამ. - საქართველოდან გასულ ქართველთა არანაკლებ 3/4-მა ქვეყანა დატოვა ეკონომიკური გარემოებების გამო. და მიუხედავად იმისა, რომ ქვეყნიდან ემიგრაციის ინტენსივობა არაქართველ მოსახლეობაში 1990-იან წლებში თითქმის ორჯერ უფრო მაღალი იყო, ვიდრე ავტოქტონურ მოსახლეობაში, საქართველოდან ყველა მიხეზით გასულების (ემიგრანტების) 3/5 ეთნიკურ ქართველებზე მოდიოდა.

გრაფიკი 1

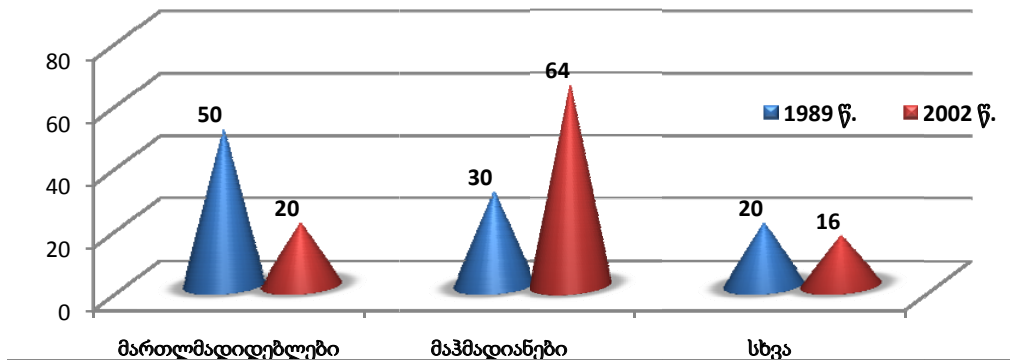
ფაქტობრივად, დღეისათვის საქართველო ეთნიკურად გაცილებით ჰომოგენურია ვიდრე სსრკ პერიოდში, თუმცა აღნიშნული ჰომოგენურობა საქართველოში გაცილებით დაბალია, ვიდრე მის მეზობელ სამხრეთ კავკასიის სხვა ქვეყნებში. - საქართველოში ქართველთა წილი 80.4%-ია, მათ შორის ცენტრალური ხელისუფლების კონტროლირებადი ტერიტორიის ჩათვლით - 84%, აზერბაიჯანში აზერბაიჯანელების - 94%, სომხეთში სომხებისა კი - 98%.

თუ ხემოსხენებულ ეთნიკური კუთვნილების საფუძველზე ადამიანთა კონფესიური კუთვნილების განსაზღვრის პრინციპით ვიხელმძღვანელებთ, აღმოჩნდება, რომ საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე (არაკონტროლირებადი ტერიტორიების ჩათვლით) 1989 წელთან შედარებით მართლმადიდებელთა რაოდენობა შემცირდა დაახლოებით 0.5 მილიონი კაცით, მაშინ როდესაც მაჰმადიანების რაოდენობა შემცირდა მხოლოდ დაახლოებით 50 ათასი კაცით. შესაბამისად, მოსახლეობის კონფესიურმა სტრუქტურამ აღწერათაშორის პერიოდში საქართველოში საინტერესო და წინააღმდეგობრივი ფორმა შეიძინა: გაიზარდა ავტოქტონური მოსახლეობის - ქართველთა წილი (70%-დან 83.8%-მდე) და მართლმადიდებელი მოსახლეობის წილი საქარ-

ველოს მოსახლეობაში (78.7%-დან 83.9%-მდე), მაგრამ თუ 1989 წელს ქართველების გარდა საქართველოს დანარჩენი მოსახლეობის ნახევარი მართლმადიდებელი იყო, 2002 წლისთვის არაქართველთა შორის მართლმადიდებლების წილი შემცირდა 1/5-მდე, მაჰმადიანი მოსახლეობის წილი კი გაიზარდა 30%-დან 64%-მდე.

გრაფიკი 2

საქართველოს არაქართული მოსახლეობის კონფესიური კუთვნილება 1989 და 2002 წლებში (პროცენტი)

აღნიშნულ პერიოდში საქართველოს მოსახლეობაში გაიზარდა მართლმადიდებელი და მაჰმადიანი მოსახლეობის წილი; ყველა სხვა აღმსარებლობის მიმდევართა რაოდენობა, ძირითადად მათი ქვეყნიდან მაღალი მიგრაციის გამო, საგრძნობლად შემცირდა. დღეისათვის არამართლმადიდებლური და არამაჰმადიანური მოსახლეობის წილად მოდის საქართველოს მთელი მოსახლეობის მხოლოდ 6.2 პროცენტი, ნაცვლად 1989 წლის 12.9 პროცენტისა.

საქართველოს მოსახლეობის 2002 წლის აღწერის მიხედვით, საქართველოში მოსახლეობის 83.9% მართლმადიდებელია, 0,8% - კათოლიკე, 9,9% - მაჰმადიანი, 3,9% - სომხურ-სამოციქულო ეკლესიის წარმომადგენელი, ხოლო 0,08% - იუდეური რელიგიის მიმდევარია. ამასთან, აღწერაში დაფიქსირდა დაახლოებით 33,5 ათასი ადამიანი, რომლებიც სხვა რელიგიისა და სექტის წარმომადგენლად შეიძლება ჩაითვალოს, ხოლო 28.6 ათასი ადამიანი, მათივე განცხადებით, არც ერთი აღმსარებლობის მრევლს არ მიეკუთვნებიან.

როგორც ზემოთ უკვე ითქვა, საქართველოს მოსახლეობის თითქმის 84 პროცენტი მართლმადიდებელია. საქართველოს მართლმადიდებელი თემის თითქმის 95 პროცენტი - ქართველია, ანუ დღეისათვის საქართველოს ცენტრალური ხელისუფლების კონტროლირებად ტერიტორიაზე ქართველი მართლმადიდებლები შეადგენენ ქვეყნის მთელი მოსახლეობის 4/5-ს. ამავე დროს, მართლმადიდებლურადაა მონათლული საქართველოში მცხოვრები 57.6 ათასი სომეხი, 2.6 ათასი აზერბაიჯანელი, 0.6 ათასი ებრაელი, 0.5 ათასი გერმანელი და აღნიშნული რელიგიისადმი ტრადიციულად სხვა უცხო ეთნოსების წარმომადგენლები.

ქართული სახელმწიფოს და ტიტული ერის განვითარებაში განსაკუთრებული ისტორიული როლის გამო 2002 წლის ოქტომბერში საქართველოს მართლმადიდებლურ ეკლესიასა და სახელმწიფოს შორის გაფორმდა კონკორდატი, რომელმაც განსაზღვრა საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის სამართლებრივი მდგომარეობა, იურიდიული სტატუსი, ურთიერთობა სახელმწიფოსთან, საზოგადოებრივ ურთიერთობათა სხვა სუბიექტებთან. ამავე დროს, სხვა ძირითადი ტრადიციული რელიგიები (ისლამი, კათოლიციზმი, სომხურ-სამოციქულო, იუდეური)

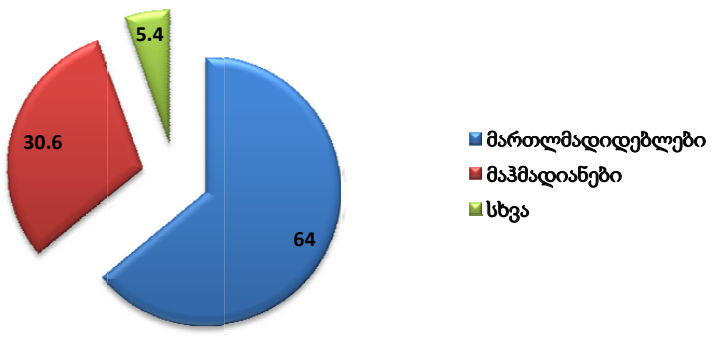
საქართველოში სარგებლობენ სახელმწიფოს ყურადღებით და 2014 წლიდან სახელმწიფო ბიუჯეტიდან შესაბამის საკულტო ორგანიზაციებს ყოველწლიურად გამოეყოფა 3-3 მლნ ლარი.

მიუხედავად იმისა, რომ ქართველთა უდიდესი ნაწილი მართლმადიდებელია, ქართველებს ჰყავთ წარმომადგენლები ყველა სხვა ძირითად რელიგიაში: 2002 წლის აღწერამ დააფიქსირა 139.3 ათასი ქართველი მაჰმადიანი (ანუ საქართველოში მცხოვრები მაჰმადიანური თემის თითქმის 1/3), 11.5 ათასი ქართველი კათოლიკე და 3.0 ათასი ქართველი სომხურ-სამოციქულო ეკლესიის მიმდევარი. აღწერის დროს 0.5 ათასამდე ქართველმა თავი იუდეური რელიგიის წარმომადგენლად მიიჩნია¹. შესაბამისად, ქართველებს მართლმადიდებლური მრევლის გარდა, წილი აქვთ სხვადასხვა რელიგიის წარმომადგენელთა შორის: თუ ქართველების წილი საქართველოში მცხოვრებ მართლმადიდებლებში 94,6%-ია, კათოლიკეების საერთო რაოდენობაში მათი წილი 33%-ს არ აღემატება, მაჰმადიანებში - 32,1%, სომხურ-სამოციქულო ეკლესიის წარმომადგენლებში - 1,8%, ხოლო იუდეური რელიგიის მიმდევრებში - 13,4%-ია.

2002 წლის მოსახლეობის საყოველთაო აღწერამ გააქარწყლა მითი (უფრო საერთაშორისო დონეზე არსებული, ვიდრე ქვეყნის შიგნით) აჭარაზე, როგორც საქართველოს ცალსახად მუსლიმანურ რეგიონზე. აჭარაში მაჰმადიანი თემის მთლიანი რიცხოვნობა შეადგენს მხოლოდ 115.2 ათას კაცს - აჭარის მთელი მოსახლეობის 1/3-ზე ნაკლებს (30.6%), მაშინ როცა მართლმადიდებელთა რაოდენობა 240.6 ათასია (64.0%). ამავე დროს, **აჭარაზე მოდის ქართველ მაჰმადიანთა საერთო რიცხოვნობის 4/5**. იმავდროულად, აჭარაში დაფიქსირდა საქართველოში ყველაზე მაღალი წილი მოსახლეობისა, რომელსაც არ გააჩნია არავითარი დამოკიდებულება რელიგიის მიმართ (4.1%; მთლიანად საქართველოში - 0.7%).

გრაფიკი 3

აჭარის მოსახლეობის განაწილება კონფესიური ნიშნით 2002 წელს (პროცენტი; მთელი მოსახლეობა - 100)

საქართველოში მაჰმადიანი აღმსარებლობის მქონე 433, 8 ათასი ადამიანიდან ქართველია 139,3 ათასი (32.1%), ახერბაიჯანელი - 280, 6 ათასი (64.7%), ქისტები - 6,9 ათასი (1.6%), რუსები - 163 (0.0%), ხოლო აფხაზები - 1056 კაცი (0.24% - იმ მუჰაჯირების შთამომავლები, რომლებიც მე-19 საუკუნის 60-იან წლებში აფხაზეთიდან აყარეს და მაშინდელ, ჯერ კიდევ ოსმალეთის იმპერიის შემადგენლობაში მყოფ აჭარაში ჩაასახლეს). დანარჩენი მაჰმადიანები ძირითადად დაღესტნელები, თურქები და ქისტები არიან.

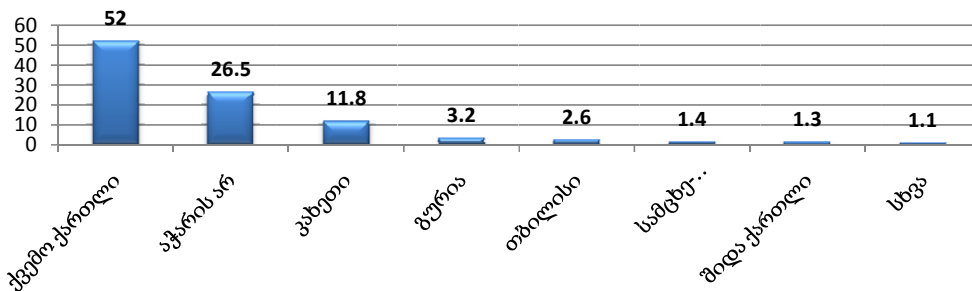
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მიღმა მყოფი საქართველოს მაჰმადიანი თემის 70.8 პროცენტი ქვემო ქართლშია კონცენტრირებული. ამ რეგიონში მოსახლეობის 45.3 პროცენტი

¹ თავის მხრივ, იმავე 2002 წლის აღწერით, დაახლოებით 0.6 ათასმა ებრაელმა თავი მართლმადიდებლად მიიჩნია.

მაჰმადიანია, ხოლო თავად ამ რეგიონში კონცენტრირებულია საქართველოს მაჰმადიანური მოსახლეობის ნახევარზე მეტი.

გრაფიკი 4

საქართველოს მაჰმადიანი მოსახლეობის განაწილება რეგიონების მიხედვით მოსახლეობის 2002 წლის აღწერით (პროცენტი; მაჰმადიანი მოსახლეობა სულ - 100)

მაჰმადიანი მოსახლეობის წილით მთელ მოსახლეობაში საქართველოს რეგიონებიდან სა-შუალო-რესპუბლიკურ დონეზე (9.9%) მაღალი მაჩვენებელი აქვთ ქვემო ქართლს (45%), აჭარას (31%) და კახეთს (13%). გურიაშიც ეს მაჩვენებელი, აჭარიდან გადმოსახლებული ეკოლოგიური მიგრანტების ხარჯზე, რამდენადმე გაზრდილია (9.6%). საქართველოს დანარჩენ რეგიონებში, დედაქალაქის ჩათვლით, მაჰმადიანი მოსახლეობის წილი მერყეობს 0.1-დან 2.8 პროცენტამდე.

მოსახლეობის 2002 წლის აღწერამ დააფიქსირა „ახალი რელიგიებისა“ და სექტების მიმდევართა რაოდენობაც. თუმცა, რიცხვი აღნიშნული კონტინგენტისა (33.5 ათასი) არ შეიძლება რეალურად ჩაითვალოს - ჩვენი შეფასებით, მათი რაოდენობა გაცილებით მეტია. ამას ხელს უწყობს ბოლო წლებში მეტისმეტად გამარტივებული სავიზო რეჟიმი, რომელიც არა მარტო ეკონომიკური ლიბერალიზმის გამოხატულებაა, არამედ არის ჩვენი ქვეყნისათვის არატრადიციული და უცხო კონფესიების წარმომადგენელთა საქართველოში გაიოლებულად შემოსვლის და დამკვიდრების უმნიშვნელოვანესი ფაქტორიც.

აღნიშნულ გარემოებას ხელს უწყობს აგრეთვე სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების გააქტიურება, რომლებიც ფინანსურ, მატერიალურ და ორგანიზაციულ დახმარებას უწევენ ამ ახალი რელიგიების და სექტების წარმომადგენლებს. მაგალითად, ორმაგი მოქმედების ნაღმად შეიძლება ჩაითვალოს საქართველოს წინააღმდეგ იეჰოვას მოწმეების მეგრულად ჟურნალ „ქუმურჩქილეთ ღორონც“ („მოუსმინეთ ღმერთს“) გამოცემა-გავრცელება. ეს ქმედება არა მარტო შეიცავს პროზელიტიზმის ნიშნებს, არამედ მიმართულია ქართველთა ეთნიკური ერთიანობის წინააღმდეგ და მიზნად ისახავს ე.წ. „მეგრული სეპარატიზმის“ გაღვივებას.

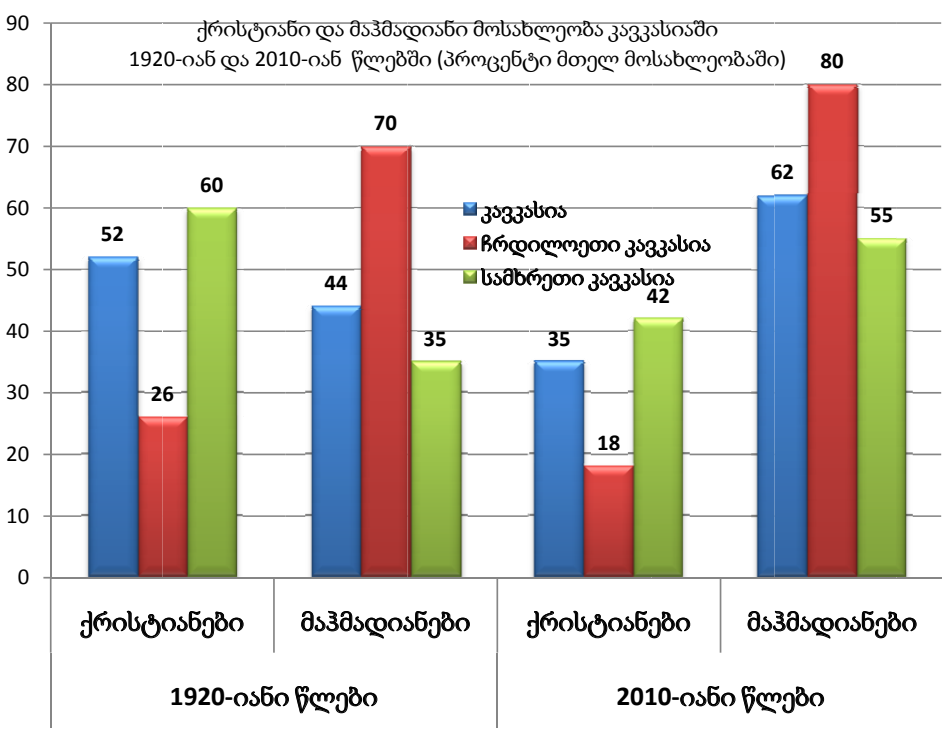
აღსანიშნავია, რომ საქართველოში მაჰმადიანი მოსახლეობის ძირითადი ნაწილი - 4/5 (80.2%) ცხოვრობს სოფლად, ეს მაშინ, როდესაც დანარჩენი მოსახლეობის მიხედვით სოფლად მცხოვრებთა წილი მხოლოდ 44.4 პროცენტია. ეს არის იმის ძირითადი მიზეზი, რომ საქართველოს დედაქალაქში ცხოვრობს საქართველოს მაჰმადიანი მოსახლეობის მხოლოდ 2.6%, მაშინ როდესაც მართლმადიდებლებში აღნიშნული მაჩვენებელი შეადგენს 27.0 პროცენტს, ხოლო სომხურ-სამოციქულო ეკლესიის მრევლში - 30.2 პროცენტს.

ქვემოთ მოტანილია გრაფიკი საქართველოს მოსახლეობის განაწილებაზე თბილისსა და სოფელ ადგილებზე სამი მსხვილი კონფესიის მიხედვით, რომლებზეც ქვეყნის მთელი მოსახ-

ლეობის 97 პროცენტზე მეტი მოდის.

მთლიანობაში სსრკ-ს დაშლის შემდეგ განვითარებულმა პროცესებმა,მათ შორის ეთნიკურმა მიგრაციამ,გამოიწვიეს ცალკეულ ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივ ერთეულებში მოსახლეობის ამა თუ იმ კონფესიური ნიშნით პრევალირება. დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ საქართველოში ქრისტიანი მოსახლეობის წილი, ჩვენი შეფასებით, გაიზარდა 80-დან 84%-მდე. მაშინ, როდესაც **სამხრეთ კავკასიაში ისევე როგორც მთელს კავკასიაში, ქრისტიანი მოსახლეობის წილი საგრძნობლად შემცირდა.** აღნიშნული გარემოება გამოწვეულია, პირველ რიგში ქრისტიან მოსახლეობაში შობადობის და ბუნებრივი მატეების დაბალი დონით და მხოლოდ ამის მერე - ქრისტიანი მოსახლეობის მაღალი მიგრაციით როგორც სამხრეთ კავკასიიდან, ისე ჩრდილო კავკასიის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი ავტონომიებიდან (აღნიშნული რეგიონებიდან ასევე მაღალი ტემპით ხორციელდება მუსლიმანური მოსახლეობის მიგრაცია რუსეთის ცენტრალურ და აღმოსავლეთ რეგიონებში). ასე მაგალითად, **1989 წელთან შედარებით მომდევნო ორი ათეული წლის მანძილზე სამხრეთ კავკასიაში რუსი მოსახლეობის რაოდენობა შემცირდა თითქმის 600 ათასით.** ამ ხნის განმავლობაში რუსების რაოდენობა აზერბაიჯანში შემცირდა 273 ათასით (3.3-ჯერ), სომხეთში - 38 ათასით (3.5-ჯერ), საქართველოში კი - 264 ათასით (3.6-ჯერ). აღნიშნული გარემოება იმის ერთერთი მიზეზი, რომ **მიუხედავად აბსოლუტური ზრდისა, პროცენტულად ქრისტიანი მოსახლეობის წილი სისტემატურად მცირდება როგორც სამხრეთ კავკასიაში, ისე მთლიანად კავკასიაში.** ჩვენი შეფასებით, მთლიანობაში კავკასიის მოსახლეობაში ქრისტიანების წილი შემცირდა 1926 წლის 52 პროცენტიდან ამჟამინდელ 35 პროცენტამდე, მაჰმადიანი მოსახლეობისა კი, პირიქით, გაიზარდა, 44 პროცენტიდან 62 პროცენტამდე.

გრაფიკი 5

საქართველოში, მოსახლეობის 2002 წლის საყოველთაო აღწერიდან თითქმის 13 წლის შემდეგ, 2014 წლის ნოემბერში ტარდება მოსახლეობის მეორე საყოველთაო აღწერა. განვლილ პერიოდში მოხდა კოლოსალური ძვრები როგორც ქვეყნის პოლიტიკურ, ისე საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, დემოგრაფიაში, კონფესიურმა ფაქტორმა დამატებითი აქტუალობა და ჟღერადობა შეიძინა. აღნიშნულის ფონზე აღწერების შედეგებს უაღრესად დიდი მნიშვნელობა ექნებათ საქართველოში სტაბილურობისა და გრძელვადიან პერსპექტივაში საშინაო და საგარეო პოლიტიკის სტრატეგიის შემუშავებისა და განხორციელებისათვის.

დეზღემონა მაღლაკელიძე

ეკონომიკის დოქტორი, ქუთაისის უნივერსიტეტისა და აკ. წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოც. პროფესორი

ნათელა ვაშაკიძე

ეკონომიკის დოქტორი, აკ. წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოც. პროფესორი

დიანა უბლაკა

აკ. წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოქტორანტი

მოკლევადიანი და ბრძელვადიანი მოთხოვნების აუდიტორული შემოწმების ზოგიერთი საკითხი

ცნობილია, რომ საწარმოებს შორის მიწოდებისა და მომსახურების გაწევა ხდება როგორც ნაღდი ანგარიშსწორებით, ასევე კრედიტით, ანუ გადახდის გადავადებით, რაც დებიტორული დავალიანების წარმოშობის საფუძველია. დაფარვის ვადების მიხედვით დებიტორული დავალიანება არის როგორც გრძელვადიანი, ასევე მოკლევადიანი.

აუდიტორმა გულდასმით უნდა შეამოწმოს, საანგარიშგებო პერიოდის ბალანსში გამყოფილად ასახულია თუ არა გრძელვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი, ხოლო დებიტორული დავალიანების არსებობის ფაქტი დამოწმებული უნდა იყოს ანგარიშ-ფაქტურით. გადაუხდელი მიწოდება ბასს-ის შესაბამისად, დარიცხვის პრინციპიდან გამომდინარე, უნდა აისახოს დებიტორულ დავალიანებად და შემოსავლად.

ბასს-ის მიხედვით განასხვავებენ შემდეგი სახის დებიტორულ დავალიანებებს: სავაჭრო მოთხოვნები, მოთხოვნები მეკავშირე საწარმოების მიმართ, მოთხოვნები საწარმოს პერსონალის მიმართ, მოთხოვნები პარტნიორებზე გაცემული სესხით და მოთხოვნები წინასწარ გადახდილ თანხებზე.

საქართველოს
სტატისტიკის
სამსახური